

3^η ΕΝΟΤΗΤΑ Ταξίδι στον κόσμο της φύσης

Τι είναι η περιγραφή;

Με τον όρο περιγραφή εννοούμε την αναπαράσταση μέσα από το λόγο χώρων, προσώπων, αντικειμένων, φαινομένων ,κ.λπ.

Ποιο είναι το σημαντικό στοιχείο κάθε περιγραφής;

Στην περιγραφή σημαντικό ρόλο παίζουν τα επίθετα. Η χρήση των επιθέτων προσδίδει μεγαλύτερη ζωντάνια, παραστατικότητα αλλά και σαφήνεια σ' ένα περιγραφικό κείμενο και μας βοηθά να φανταστούμε πιο εύκολα και πιο λεπτομερειακά το αντικείμενο που περιγράφεται. Αυτό συμβαίνει διότι τα επίθετα μας δίνουν σημαντικές πληροφορίες , για τα ουσιαστικά που προσδιορίζουν, αφού προσδίδουν σ' αυτά συγκεκριμένες ιδιότητες (χρώμα, μέγεθος, ποσότητα, ποιότητα κ.λπ.) .

ΑΣΚΗΣΗ1

1.Στο παρακάτω περιγραφικό κείμενο:

α) Να συγκεντρώσετε όλα τα επίθετα.

β) Να σχηματίσετε με 5 από αυτά ονοματικά σύνολα, π.χ αναπαυτικό κάθισμα.

γ) Να δώσετε έναν πλαγιότιτλο στην παράγραφο.

Μέσα στη βαθύτατη αναπαυτική σιγή της λίμνης Καϊάφα ακούει κανείς σαν σε όνειρο τον αδιάκοπο ρυθμικό και βαθύ ανασασμό της γειτονικής θάλασσας. Η θάλασσα ! Περνώντας από τα πεύκα ,που τη χωρίζουν από τη λίμνη, τη βλέπεις , βαθυγάλανη και αεικίνητη , ν' απλώνεται ατελείωτη, χωρίς ούτε ένα νησί, ούτε μια μακρινή οροσειρά να σταματήσει το βλέμμα. Σκέπτεται κανείς , πως εκεί που τελειώνει , υψώνει τις ακτές της η φλογερή και μυστηριώδης Αφρική... Η αμμουδιά της είναι η μεγαλύτερη και ωραιότερη απ' όσες έχω ιδεί στην Ελλάδα. Ξετυλίγεται χωρίς ούτε ένα βότσαλο, χιλιόμετρα και χιλιόμετρα,

απολήγοντας σε κυματιστούς αμμόλοφους σκεπασμένους με διακοσμητικά θαλασσινά πεύκα που ανοίγουν το φύλλωμά τους και στο γλαυκό του ουρανού σαν μεγάλες βεντάλιες. Αν δεν ήταν πεύκα και το βαθύ γαλάζιο χρώμα της ελληνικής θάλασσας, θα' λεγα πως βρισκόμουν στις απέραντες dunes του Βελγίου, όπου ξεψυχάει η Βόρεια θάλασσα.

Τι είναι αφήγηση;

Το αφηγηματικό κείμενο αποτελεί εξιστόρηση της δράσης κάποιων ηρώων, εμπεριέχει δράση και εξέλιξη.

Ποιο είναι το σημαντικό στοιχείο της αφήγησης;

Αυτή η δράση και εξέλιξη εκφράζεται μέσα από το ρήμα, γι' αυτό η επιλογή των ρημάτων στην αφήγηση έχει ιδιαίτερη σημασία. Στην αφήγηση χρησιμοποιούνται κυρίως:

- **ρήματα δράσης**, π.χ. τρέχω, συναντώ, λέω, φεύγω κ.λπ.
- **ρήματα σκέψεων και συναισθημάτων**: π.χ. σκέφτομαι, αναρωτιέμαι, γελάω, φοβάμαι, κ.λπ.

Ποιοι χρόνοι χρησιμοποιούνται στην αφήγηση;

Συνήθως παρελθοντικοί (παρατατικός και αόριστος). Κάποιες φορές στη θέση του αορίστου χρησιμοποιείται και ο ενεστώτας (ιστορικός), όταν ο αφηγητής επιθυμεί να δώσει ζωντάνια. Τέλος χρησιμοποιείται και ο μέλλοντας για γεγονότα που έγιναν ύστερα από άλλα που ήδη έχουν παρουσιαστεί.

Τι συνδετικές λέξεις χρησιμοποιούμε στην αφήγηση;

Όσες δείχνουν **χρόνο** και **αιτία** (βλ. ενότητα 2 συνδετικές λέξεις και φράσεις).

Τι είναι περίληψη;

Περίληψη είναι η απόδοση ενός ευρύτερου κειμένου με σύντομο τρόπο. Στόχος είναι να ξεχωρίσουμε τα σημαντικά από τα λιγότερο σημαντικά

Πως θα γράψω μια καλή περίληψη;

α. Διαβάζω προσεκτικά το κείμενο.

β. Εντοπίζω το θέμα του

γ. Σε κάθε παράγραφο υπογραμμίζω λέξεις κλειδιά.

δ. Γράφω έναν πλαγιότιτλο για κάθε παράγραφο.

ε. Ξεκινώ να γράφω την περίληψη:

- Κάνοντας αναφορά στο κείμενο ή στον συγγραφέα και έπειτα δηλώνω το βασικό θέμα της παραγράφου.

- Ακολουθώ τον τρόπο οργάνωσης του κειμένου (δεν αναφέρομαι π.χ. πρώτα στον

επίλογο, μετά στο κύριο θέμα και τέλος στον πρόλογο αλλά τα παίρνω με τη σειρά)

- Δεν μιμούμαι το ύφος και τη γλώσσα του συγγραφέα.

- Δεν σχολιάζω το κείμενο.

- Χρησιμοποιώ σωστά τους γλωσσικούς κανόνες.

- Χρησιμοποιώ τις κατάλληλες συνδετικές λέξεις.

- Δεν ξεπερνώ το όριο των λέξεων που μου δίνεται.

ΑΣΚΗΣΗ2

Αφού διαβάσετε το παρακάτω αφηγηματικό κείμενο:

α. Να βρείτε ποιο είναι το θέμα του.

β. Να βρείτε δύο ρήματα δράσης και δύο ρήματα έκφρασης σκέψεων και συναισθημάτων.

γ. Να βρείτε συνδετικές λέξεις και φράσεις που δείχνουν τη χρονική σειρά των γεγονότων και την αιτιολογική σχέση μεταξύ τους.

δ. Γράψτε την περίληψή του κειμένου.

Μολονότι είχα δημοσιεύσει ότι δε θα γιορτάσω, κάποιος φίλος θεώρησε καλό να μου στείλει πρόπερσι τη μέρα της γιορτής μου ένα φίκο .Επειδή αντιπαθώ τις γιορτές και τα δώρα, δέχτηκα όχι χωρίς κάποια στενοχώρια, τη γλάστρα. αργότερα, όμως, κοιτάζοντας με προσοχή το φυτό, πήρα να ξεχνιέμαι και να σιγοαλλάζω διάθεση. Ήταν ένα είδος φίκου καλύτερο οπωσδήποτε, απ' τα συνηθισμένα. Με φύλλα πιο πλατιά, πιο νευρώδη και πιο σκούρα, με κορμό ίσιο και δυνατό και γενικά με γραμμές υποβλητικά ευχάριστες. Πήρα το σοβαρό φυτό και χωρίς δισταγμό, αντί να το βάλω στη βεράντα μαζί με τ' άλλα, το πήρα στο δωμάτιό μου. Όταν γύρισα τις πρωινές ώρες, είχα φυσικά ξεχάσει το φυτό, μα κατά το απόγευμα, μόλις κάθισα στο τραπεζάκι μου να συγκεντρωθώ κι έπεσαν τα μάτια μου στον ατάραχο φίκο, μια δύναμη, καρτερικότητα μάλλον, ένιωσα να εκπορεύεται από κει και να με γαληνεύει. Σηκώθηκα, τον πότισα λίγο, καθάρισα μ' ένα πανί μαλακό τα φύλλα και τον κορμό του και ύστερα, στρέφοντας απάνω του το φως, τον εξέτασα παντού με το μεγεθυντικό φακό μου, που τον έχω κυρίως για να βλέπω και να ξαναβλέπω λεπτομερειακά αγαπημένες φωτογραφίες. Ήταν άψογος, χωρίς ίχνος αρρώστιας ή τραυματισμού πουθενά. Θαρρείς κι είχε φυτρώσει μεμιάς εκείνη τη στιγμή. Ικανοποιήθηκα. Όμως αμέσως σχεδόν μελαγχόλησα, όταν σκέφτηκα πως ήταν κι αυτός ένα φυτό του ανθοπωλείου, ψεύτικο σχεδόν, που αναπτύχθηκε έτσι με διάφορες ουσίες χημικές και τώρα που θα τις έχανε θα έπαιρνε κι αυτό, όπως συνήθως, να χαλάει. Πάντως, εγώ εξακολούθησα και τις επόμενες μέρες να το λιγοποτίζω και να το γυαλίζω, όχι χωρίς ανησυχία σοβαρή. Όταν όμως είδα ένα πρωί σκισμένη και πεσμένη τη φλούδα από την πιπεριά του και μι σοξετυλιγμένο ένα ωραιότατο λαδοπράσινο φύλλο, ησύχασα απολύτως κι άρχισα πλέον να κάνω μακροχρόνια σχέδια για το μέλλον. Στο μεταξύ η άνοιξη προχωρούσε ραγδαία κι αυτός κάθε βδομάδα σχεδόν πετούσε κι ένα νέο φύλλο, ολοένα πιο μεγάλο και πιο γυαλιστερό. Ξεθάρρεψα. Τον έβγαλα στο μπαλκόνι να τον δει λίγο ο ήλιος και να μη γίνει σαν τ' αφεντικό του ,ανήλιαγος κι αυτός.

ΑΣΚΗΣΗ3

Ποιες από τις υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου είναι σύνδεσμοι;

Εδώ και χρόνια, τα δελφίνια είχαν θεωρηθεί τα εξυπνότερα ζώα μετά τον άνθρωπο. Ωστόσο, ορισμένοι επιστήμονες τα υποβίβασαν κάτω από τους χιμπατζήδες, καθώς έρευνες έδειξαν ότι οι εξυπνότεροι πίθηκοι μπορούν να

φτάσουν τη νοημοσύνη τρίχρονων παιδιών. Πρόσφατα, όμως, νέες μελέτες ήρθαν να επιβεβαιώσουν ότι τα δελφίνια ξεπερνούν τους χιμπατζήδες σε εξυπνάδα. Υποστηρίζουν μάλιστα ότι έχουν ξεχωριστές προσωπικότητες, ισχυρή αίσθηση του εαυτού τους, ενώ μπορούν να σκεφτούν ακόμα και για το μέλλον.

ΑΣΚΗΣΗ4

Διαβάζοντας αυτή την παράγραφο, θα νιώσεις ότι ο συγγραφέας παρουσιάζει μια εικόνα ενός τμήματος της Πάτρας που προκαλεί λύπη.

Τελευταία, αλλά και πιο έντονη εικόνα που θα έχετε από την Πάτρα είναι αυτή που θα αντικρίσετε στο λιμάνι και τον παραλιακό δρόμο, την Όθωνος-Αμαλίας. Η εικόνα της αποβιομηχάνισης που έπληξε την πόλη τις τελευταίες δεκαετίες είναι έντονα χαραγμένη σε παλιά βιομηχανικά κτήρια που στέκουν εκεί, μνημεία αλλοτινών παραγωγικών και ευτυχισμένων εποχών. Ανάμεσά τους, φιγούρες θλιβερές εκατοντάδες λαθρομετανάστες που αναζητούν διέξοδο προς τη δυτική Ευρώπη, μέσα από τα καράβια που φεύγουν για τα λιμάνια της Ιταλίας. Και μπροστά σας, να απλώνονται οι γραμμές του τρένου, ο παλιός σταθμός και κάποια κουφάρια βαγονιών σε άλλες πλευρές της γραμμής, που μένουν για χρόνια ακίνητα και χωρίς προοπτική. Η πόλη, ωστόσο, προσπαθεί να αντιπαλέψει τη μιζέρια, και αν και δεν το κατορθώνει πάντοτε, τουλάχιστον ελπίζει.

www.enet.gr 20/1/2010 (διασκευή)

ΑΣΚΗΣΗ5

A. Το κείμενο της παραγράφου αφηγείται ή περιγράφει;

[.....]

B. Να συμπληρώσεις στον παρακάτω πίνακα τα ουσιαστικά, τα επίθετα και τα ρήματα που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας για να παρουσιάσει τη θλιβερή πλευρά της Πάτρας.

Ουσιαστικά	Επίθετα	Ρήματα
------------	---------	--------

ΑΣΚΗΣΗ6

Αφού διαβάσεις τα παρακάτω κείμενο, απάντησε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

Σε μια κλιμάκωση των εχθροπραξιών που διεξάγονται κάθε χρόνο στα ανοικτά της Ανταρκτικής ανάμεσα στα ιαπωνικά φαλινοθηρικά και τους ακτιβιστές κατά της φαλινοθηρίας, ένα ιαπωνικό πλοίο που προστατεύει τον στόλο των φαλινοθηρικών εμβόλισε το υψηλής τεχνολογίας πλοίο «AdyGil» των ακτιβιστών, το οποίο ακινητοποιήθηκε καθώς συνετρίβη η πλώρη του.

Δεν υπήρξαν σοβαροί τραυματισμοί μεταξύ των έξι μελών του πληρώματος του πλοίου, δήλωσε ο Πολ Ουότσον, ιδρυτής της ριζοσπαστικής οικολογικής οργάνωσης «SeaShepherd» (Θαλάσσιος Ποιμένας), στην οποία ανήκει το πλοίο.

Οι ακτιβιστές κατηγόρησαν τους Ιάπωνες για απρόκλητη επίθεση και εγκατάλειψη θύματος και υπογράμμισαν ότι μόνο κατά τύχη δεν βρισκόταν κάποιος στην πλώρη τη στιγμή της σύγκρουσης. Πρόκειται για το σοβαρότερο μέχρι σήμερα επεισόδιο ανάμεσα στους ακτιβιστές και τον ιαπωνικό στόλο.

ΤΑ ΝΕΑ, 7/1/2010 (διασκευή)

- A.** Αφηγείται φανταστικό ή πραγματικό γεγονός; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου.
- B.** Ποιοι συμμετέχουν στο γεγονός;
- Γ.** Σε ποιο τόπο εξελίσσεται το γεγονός;
- Δ.** Ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Φαινόμενο του Θερμοκηπίου ονομάζεται η απορρόφηση της υπέρυθρης ακτινοβολίας που εκπέμπει ο ήλιος από την ατμόσφαιρα, με αποτέλεσμα η θερμοκρασία της ατμόσφαιρας να αυξάνεται. Το φαινόμενο αυτό, που επιτρέπει τη διέλευση της ακτινοβολίας αλλά ταυτόχρονα την εγκλωβίζει, μοιάζει με τη λειτουργία ενός θερμοκηπίου και ο Γάλλος μαθηματικός Φουριέ (Fourier), το 1822, το ονόμασε «Φαινόμενο Θερμοκηπίου». Αποτελεί δηλαδή μια φυσική διεργασία που εξασφαλίζει στη Γη μια θερμοκρασία επιφάνειας εδάφους γύρω στους 15°C , ενώ η θερμοκρασία θα ήταν -18°C χωρίς αυτό.

Όμως, τα τελευταία χρόνια λέγοντας «Φαινόμενο Θερμοκηπίου» δεν αναφερόμαστε σε μια φυσική διεργασία, αλλά στην έξαρσή της, λόγω της ρύπανσης της ατμόσφαιρας από τις ανθρωπογενείς δραστηριότητες. Οι δραστηριότητες αυτές (βιομηχανίες, αυτοκίνητα κ.ά.) έχουν αυξήσει σημαντικά τις συγκεντρώσεις των αερίων στα κατώτερα στρώματα της ατμόσφαιρας («αέρια θερμοκηπίου»). Το αποτέλεσμα είναι να αυξάνεται η απορροφώμενη ακτινοβολία και να αυξάνεται η θερμοκρασία του πλανήτη μας. Υπολογίζεται ότι η μέση θερμοκρασία της Γης έχει αυξηθεί κατά $0,5$ με $0,6^{\circ}\text{C}$ από το 1880, λόγω της έξαρσης του φαινομένου και μέχρι το έτος 2100, εάν δεν ληφθούν μέτρα, η αύξηση της θερμοκρασίας θα είναι από $1,5$ έως $4,5^{\circ}\text{C}$.

Πολύπλοκοι μαθηματικοί υπολογισμοί, που γίνονται για να προβλεφθούν οι μελλοντικές κλιματικές αλλαγές, δείχνουν ότι η μέση θερμοκρασίας της Γης θα αυξάνεται κατά μέσο όρο περίπου $0,3^{\circ}\text{C}$ ανά δεκαετία για τα επόμενα 100 χρόνια. Αν συμβεί όμως μια τέτοια αύξηση, μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικές κλιματικές αλλαγές με απρόβλεπτες συνέπειες. Επιπλέον, ένα σημαντικό πρόβλημα είναι η επίδραση που θα έχει η αύξηση της θερμοκρασίας στο επίπεδο της θάλασσας. Αναμένεται άνοδος της επιφάνειας που θα οφείλεται στη θερμική διαστολή των ωκεανών και στο λιώσιμο των πάγων των οροσειρών και σε μικρότερο ποσοστό σε λιώσιμο των πάγων της Γροιλανδίας. Παράλληλα, η κατανομή και η συχνότητα των βροχοπτώσεων θα μεταβληθούν. Θα αυξηθούν οι πλημμύρες, οι καταιγίδες, και γενικά οι ακραίες καιρικές συνθήκες θα είναι συχνότερες και εντονότερες.

A. Με βάση το περιεχόμενο, ποιο τίτλο θα έδινες σ' αυτό το κείμενο;

[.....]

Β. Για ποιο λόγο ο συγγραφέας χρησιμοποιεί στην τελευταία παράγραφο ρήματα σε μέλλοντα χρόνο;

Γ. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

1. Στην τάξη σας γίνεται συζήτηση με θέμα την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Παίρνετε τον λόγο και αφηγείστε την εμπειρία σας από τη συμμετοχή σας σε μια εκστρατεία που ανέλαβε ο Δήμος για να καθαρίσει κάποια παραλία του νησιού.

2. « Ένας φυσιολάτρης φίλος σου από μια ξένη χώρα σε επισκέπτεται. Ποιες φυσικές μορφιές της περιοχής σου θα του έδειχνες;»

